

Ivana Brlić-Mažuranić: *Kako je Potjeh tražio istinu*

Harmonija je zakon

Temeljno je načelo bajke
uspostava narušene
harmonija

Tekst: Matija Grgat, prof.

Ilustracije: učenici 1.c
razreda

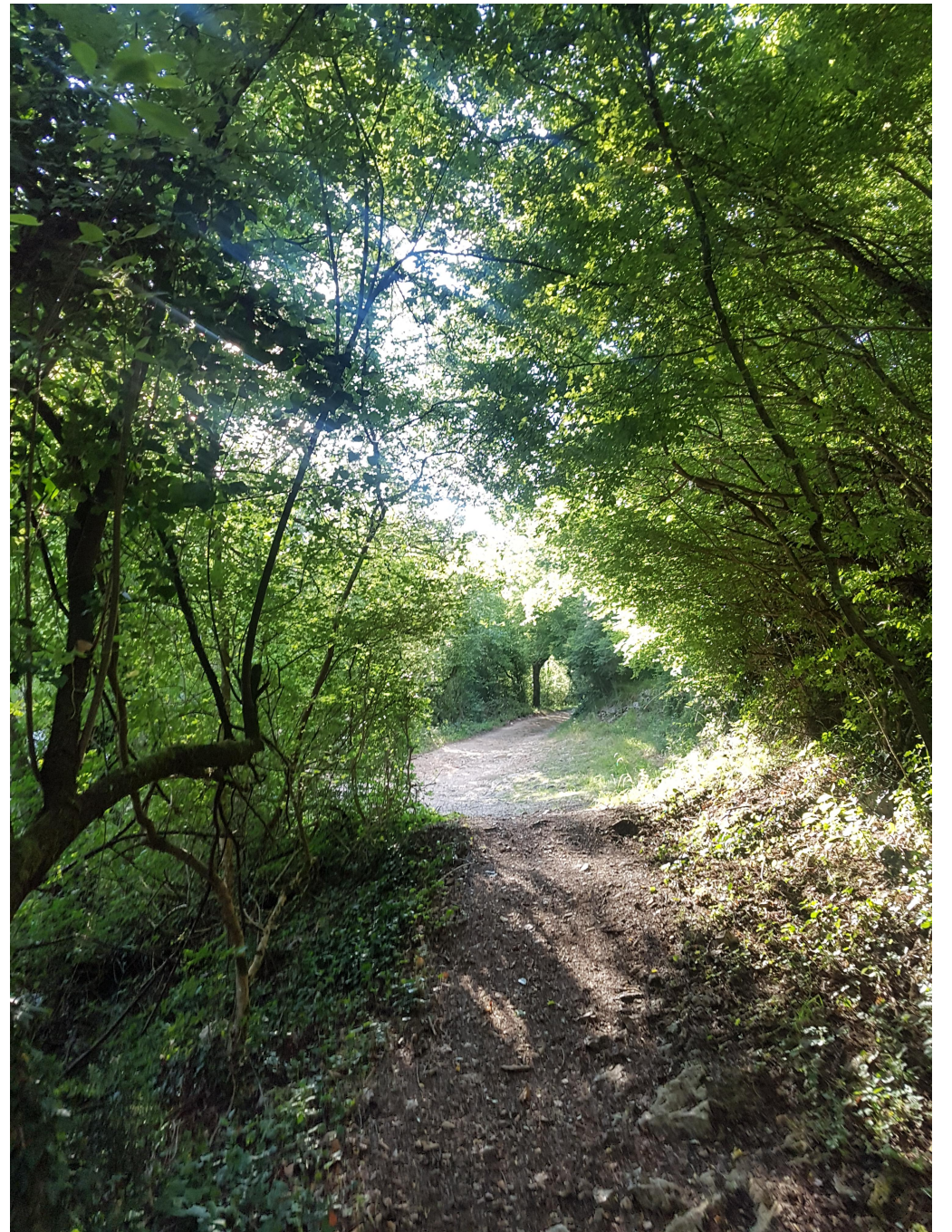
bajka (umjetnička)

- bajke daju oslonac i povjerenje u smisao i nevidljive zakone života
- glavni junak – uključen u kozmički sukob između dobra i zla, prolazi kroz razne opasnosti, zamke, prepreke i iskušenja da bi došao do konačnog cilja, sreće i ispunjenja
- bajke su nacrt za uspostavljanje harmonije u svijetu u kojem je ona narušena nekim događajem, nepravdom - narušeni prirodni i božanski poredak uspostavljaju se sretnim svršetkom

- uče nas da se muka, trpljenje, dobrota, istinoljubivost, pravednost, bezazlenost na kraju isplate kao i vjera u Dobro
 - uče nas da zlo ne može pobijediti
 - pokazuju da se ono što je uistinu vrijedno, nalazi u nama
- pokazuju da se dragocjene spoznaje i harmoničan život ne postižu bez muke

Tema ove bajke:

- odrastanje i izazovi koji prate sazrijevanje
- duhovno usavršavanje
- moralno djelovanje
- smisao čovjekova života

Simbolika:

krčevina: sigurnost bez ugroze, zaštićen život u kojem nema zla (tlo očišćeno od šume, šikare i zvijeri)

sveti oganj (svet – savršen, bezgrješan, čist):

predstavlja ono što pripada sferi svetog, božanskog,

ali je dio ljudske naravi i po tome je čovjek povezan s božanskim svijetom - LJUBAV

ONA podrazumijeva:

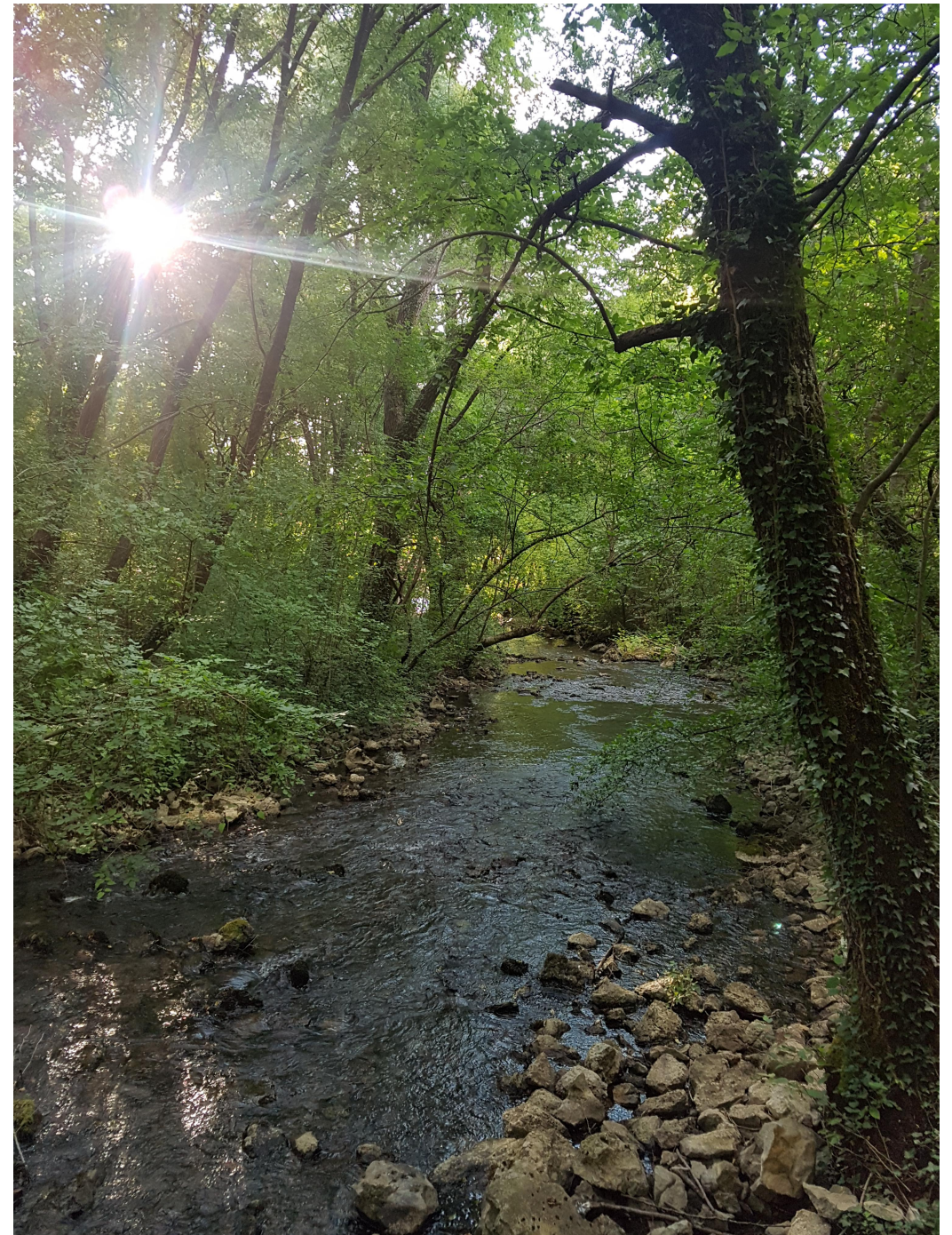
odsutnost zla, dobrotu, svetost, zajedništvo

šuma:

- susret s nepoznatim, novim svijetom, punim izazova i opasnosti (u nama i oko nas)
- vizija svijeta gledana uz Svarožićevu pomoć: izlazak iz sigurnosti obiteljskog doma (zbunjenost, začuđenost, nesnalaženje, zadržavanje, strah - proturječni osjećaji)

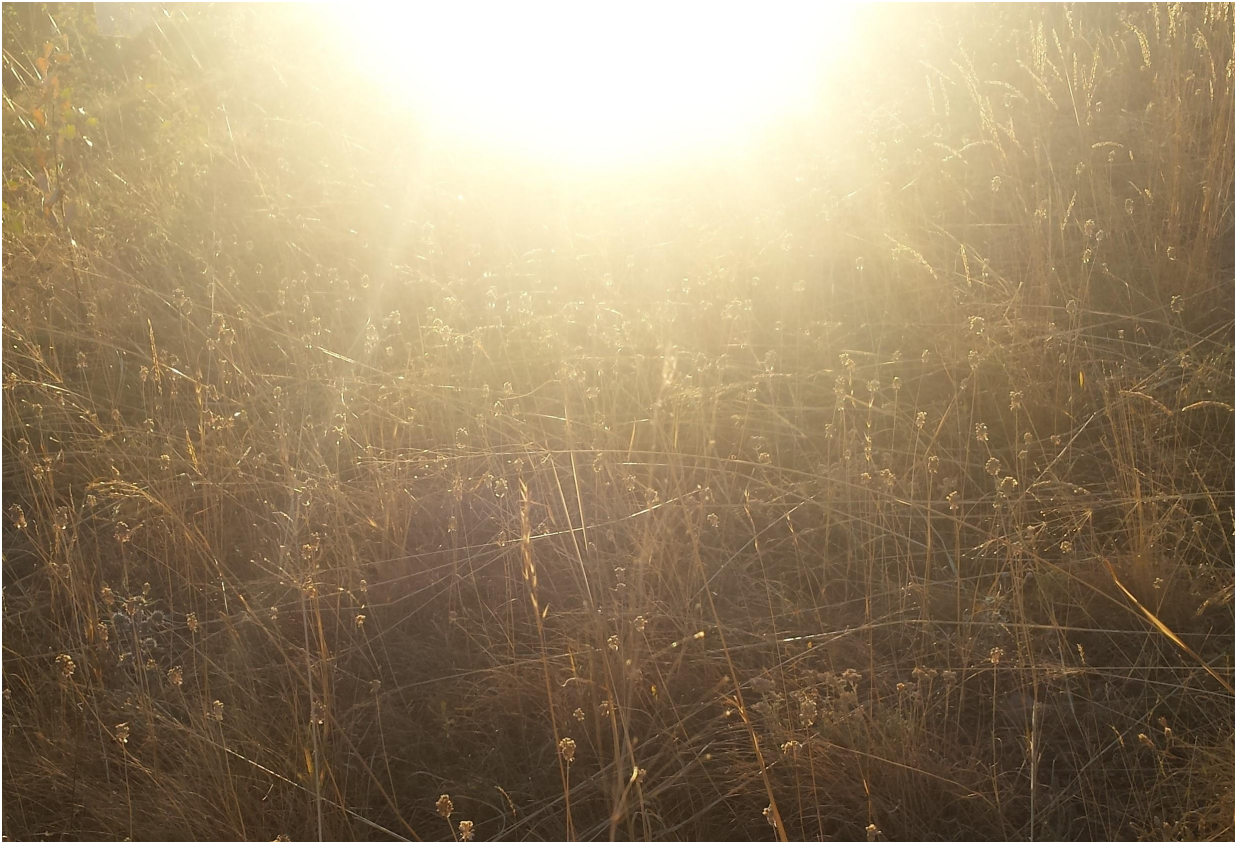
Svarožić i Bjesomar (bjesovi):

- svjetlo i tama
- dobro i zlo
- božansko i demonsko
- dobre i zle sile i nadahnuća

ZAHVALNOST i LJUBAV

- najveće vrijednosti, čovjekovo poslanje i zakon koji vodi sreći
„Ne ostavljajte djeda, dok on vas ne ostavi, i ne idite u svijet ni za dobrim
ni za lošim poslom dok ne vratite ljubav djedu.”

Opasnosti:

Nepromišljen odabir životnih
prioriteta i vrijednosti.

NEZAHVALNOST I
SEBIČNOST

Kvaritelji čovjekova životnoga putu:

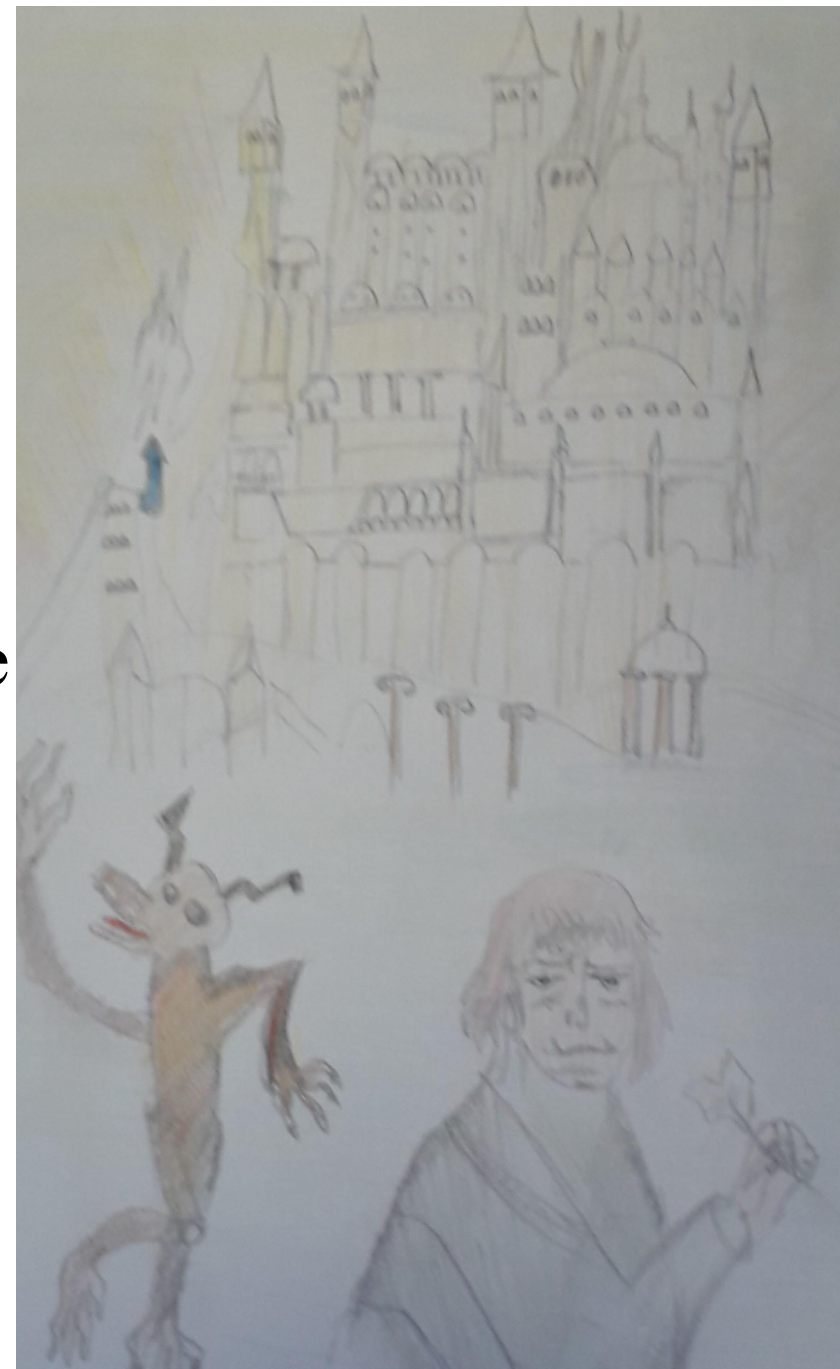
bjesovi („luda i bezglava čeljad, koja niti je za koji posao, niti može kome nauditi, dok ih koji čovjek ne primi k sebi“) - beznačajni, bezvrijedni, besposlice
- nemoćni sami po sebi, djeluju tek preko ljudi - kao zla nadahnuća

bjesovi:

- odvode čovjeka s pravednoga puta
- zavode lažima koje izgledaju primamljivo
- potiču neumjerene čežnje za bogatstvom, čašću, moći, znanjem (spoznajom), užitkom
- postaju nadahnitelji i gospodari onih koji ih prihvate
- poticatelji su njihove oholosti, požude, raznih zastranjivanja (Marun – zbog pohlepe, Ljutiša – zbog častohleplja)

Tako se pada do animalne (životinjske) razine i gubi božanski dio (LJUBAV).

Posljedice su toga pada:

- sljepoća za istinu
- lutanje
- nemir
- robovanje strastima i požudama
- odvojenost od drugih
- mržnja
- gubljenje osjećaja
- tvrdoća i praznina srca
- zloća
- ludilo
- zločin

POTJEH BIRA ISTINU:

“Potjeh vrlo ljubljaše istinu“
„jer je istina preča od svega”

Put do spoznaje (istine):

srce

(intuicija – unutarnje, duhovno objavljivanje,
otkrivanje i očitovanje istine,

povezano s LJUBAVLJU, PRAVEDNOŠĆU i
SAVJEŠĆU)

razum (intelekt)

(intelektualna spoznaja: promišljanje,
domišljanje, zaključivanje...)

Razumsko (intelektualno) promišljanje:

- pod utjecajem je ljudskih vjerovanja, interesa, strasti i požuda
- zaključak može izgledati logično, pravedno, a ne biti moralno ispravan (Potjeh je previdio svoju dužnost prema djedu!)

Intuitivna spoznaja:

- dublja spoznaja nad kojom naš interes, naše strasti i požude nemaju moć
- spoznaja srca (duše, unutarnjeg bića): ljubav, istina i pravda nerazdvojne
 - povezana je s unutarnjim svijetom duha i savješću

- Djed – ima mudrost – (spoj intuitivnog i razumskog znanja stečenog iskustvom moralnog življenja; razum i srce ujedinjeni znaju što je najvažnije u životu i poznaju životne zakone)

- voli i žali Potjeha, zna što ga može snaći, ali mu daje slobodu izbora:

•

*Ako li pak jadan sagriješi na meni, morat će okajati na sebi, jer je **pravedan i blagosoven**.*

- Potjeh - ima ideale, nema mudrosti

(odlučuje intelektom, ne sluša srce - intuiciju)

- voli i žali djeda, ali se drži svoje odluke jer vjeruje da je pravedna:

•

Potjeha pak jako zaboli srce za djedom, i malo, malo, te bi se na pragu predomislio i ostao uz djeda. No onda se silom otkine, kako bijaše odlučio i pođe u goru.

Potjeh: razdvajanje razuma i osjećaja; intelektualne i intuitivne spoznaje
traži istinu i pravednost, a zanemaruje ljubav
u potrazi za istinom prolazi razna duševna stanja:
borbe s bijesom, nemire, kušnje, sumnje, malodušnosti

Simbolika:

ugriz bijesa – izaziva Potjehovu srdžbu i agresivnost, ali time povećava moć bijesa
(iznikli mu novi roščići) (Zlo se ne može pobijediti tjelesno niti silom!)

*Al kad pogleda tamo, a bijes živ i zdrav i još mu narasla dva roga na onome mjestu,
gdje ga je kamen udario.*

zatvaranje bjesova u zdenac - potiskivanje

zdenac - izvor života i mjesto preporoda, mjesto otkrivanja istine, spoznaje (zrcalo);
slika duše i podsvijesti, ali i opasnosti i smrti.

poklopljeni bjesovi – potisnute napasti, misli, potisnuti problemi izazivaju
još veće smetnje (smrad, sumpor, *stade ga tušiti i gušiti* -
asociraju *paklena stanja* duše)

Oslobađanje i ignoriranje bijesa -
olakšanje, ali nije rješenje

Potjeh s onim jednim bijesom
nauči živjeti – naviknuše se jedan na drugoga

Čovjek je biće navike,
njegov svijet je ono na što je
fokusiran

Potjeh je fokusiran na traženje istine -
sve drugo mu je izvan fokusa pa i djed

Buđenje srca - promjena fokusa

bijes nehotice (ne može više trpjeti stanje mira) potiče u Potjehu misao na djeda :

No Potjeha se duboko kosnulo, što je bijes spomenuo o djedu, i cijele noći ne mogaše Potjeh da zaspi, nego se kida i lomi i sve misli: kako li je sa djedom, sa milim starcem njegovim?

Teško se izmučio one noći Potjeh, a kad zora stade svitati, pođe on do zdenca, da ohladi vruće obraze.

Buđenje razuma - tek sada Potjeh i razumom shvaća uzaludnost svoga posla:

Ostavio sam mudra djeda, rođenu braću i rodnu kolibu, kako bih se na miru dosjetio istini, a sad evo dangubim vrijeme sa ovom rogatom besposlicom.

Susret sa Svarožićem
prosvjetljenje uz zdenac

- Istina je jasna i jednostavna kad slijedimo srce (ljubav i savjest)

Mislio sam, da si ti najmudriji od braće, a eto ti baš i jesi najluđi. Kiniš se i mučiš i dozivaš mudrost godinu dana, da doznaš istinu. A da si poslušao srce svoje, kad ti je na pragu kolibe govorilo, da se povratiš i da ne ostavljaš djeda, eto ti, jadan, istine i bez mudrosti!

umivanje – simbol čišćenja, iscjeljenja

pad u zdenac - smrt

Riječi djeda Vjesta unucima nakon Potjehove smrti:

Vama je, djeco moja, vidim, oprošteno, jer eto živi ostadoste. Al onaj, koji najpravedniji bijaše onaj morade životom okajati svoju krivicu: Hajde, djeco, vodite me, da vidim, gdje je poginuo.

Bajka pokazuje kako se zlo može preokrenuti u dobro

Kad bjesovi od njih odskočili, braći se u isti čas učinilo, kao da su godinu dana slijepi svijetom hodali i kao da su ovog časa na zaravanku opet progledali. Pogledaše se kao u beznanju, pogledaše, jer odmah upознаše kakovu su grijehotu na djedu počinili.

Potjehovo traženje istine i tragična smrt donose njegovoj braći oslobođenje; braću napuštaju bjesovi i oni progledaju, shvate istinu, priznaju svoj grijeh, kaju se, mole oprost i popravljaju se (KATARZA)

Djed pomaže Potjehu ući u dvor:

*A ja idem da pomognem onome, kojemu se najbolje
daje uz najtežu cijenu*

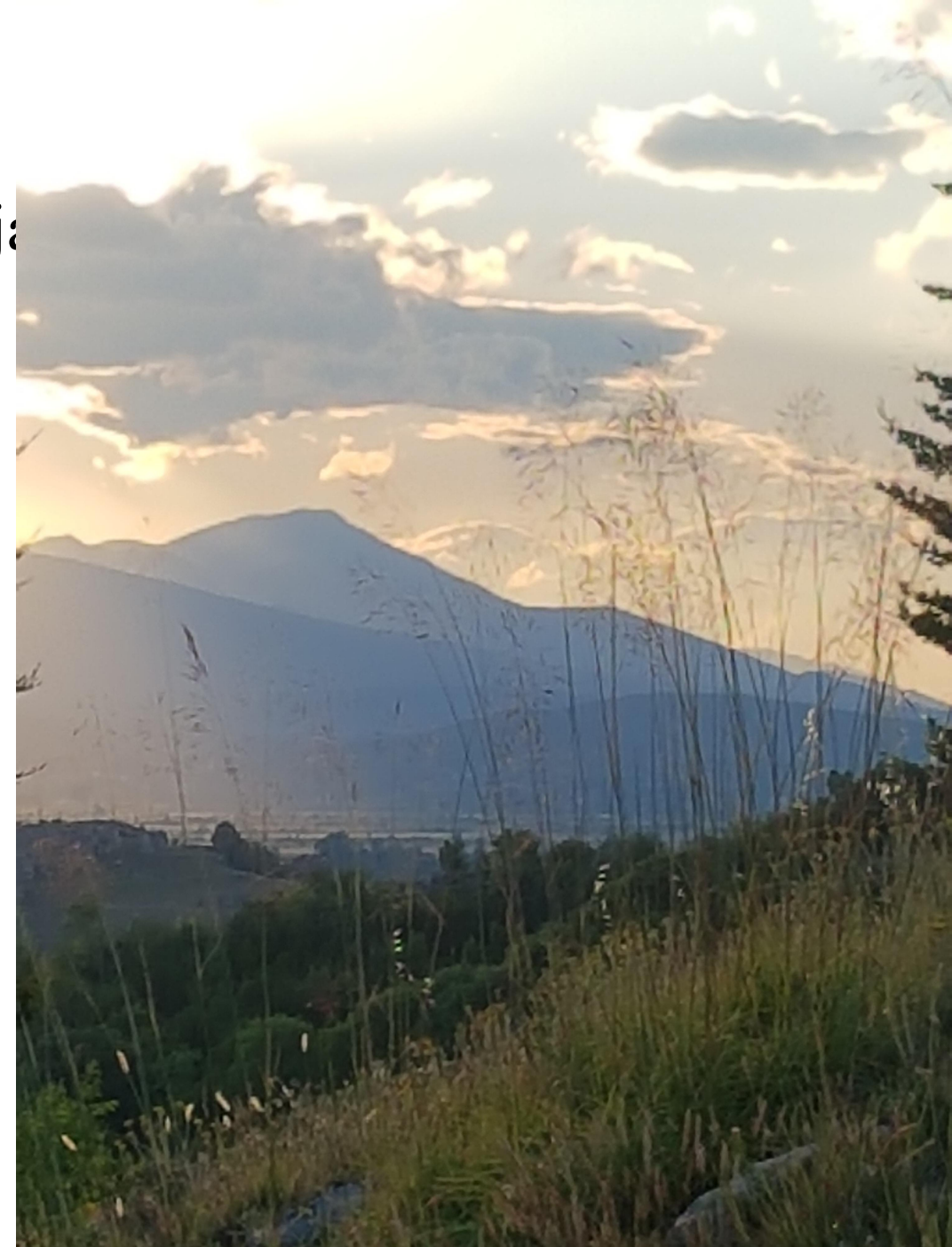
Neobičan put uz strmo brdo do vrha

- simbol je duhovnog napredovanja, usavršavanja
– braća su prošla taj put zahvaljujući
Potjehu i djedu

brdo svjetlosti i svetosti; stakleno brdo,
zlatni dvor, oblak

- simboli su božanskog svijeta u kojem ljubav
kraljuje

Marun i Ljutiša su prosvijetljeni, stekli spoznaju
višeg života, dobrotu, ljubav, čestitost,
zajedništvo koje prenose novim naraštajima.

Najmudriji i najmoćniji su oni koje vode ljubav
i savjest (kompas za moralno dobro i zlo)

prostrt stol – simbolika božanskog života, u koji su
pozvani
ljudi čista srca, ispunjeni ljubavlju

Duhovno slijepima (onima koji čine zlo) potrebno je
oslobođenje i oprostjenje;
treba razlikovati njih kao osobe od zla što ga čine

Oni koji slijede najviše ideale (ljubav, istinu,
pravednost) svojom žrtvom i patnjom spašavaju druge
i pomažu im do istine

POANTA

Ele, pravo se bijaše Bjesomar pobjao Potjeha. Jer da nije poginuo Potjeh tražeći istinu, niti bi bjesovi ostavili Maruna i Ljutišu niti bi na krčevini bilo svetog ognja ni čestitog naroda.

Zahvaljujući žrtvi i ljubavi najboljih, zlo ne može pobijediti!

Zahvaljujući bajkama, koje nam omogućuju doživljaj stvari višega reda, u nama se osjećaj i misao povezuju u duboku spoznaju smislenosti svijeta i života, koja nadahnjuje, osnažuje i potiče na etičko djelovanje.

A bright blue sky with scattered white cumulus clouds. The clouds are fluffy and vary in size, with a large, prominent one in the upper center. The text "HVALA NA POZORNOSTI!" is centered in the middle of the image.

HVALA NA POZORNOSTI!